

Reducció de la despesa en ajuts de menjador escolar i impacte sobre el dret a l'educació en igualtat d'oportunitats

El Síndic de Greuges rep any rere any nombroses queixes relacionades amb la denegació de beques de menjador escolar a famílies que no compleixen els criteris socials i de renda previstos en les bases que regulen la concessió d'ajuts. En el marc de l'informe extraordinari sobre la provisió i l'accés als serveis de transport i menjador escolars presentat al Parlament de Catalunya l'any 2010, el Síndic va denunciar explícitament dèficits de provisió gratuïta (o quasi gratuïta) del servei de menjador escolar existent a famílies que parteixen d'una situació socioeconòmica precària i que no compleixen les condicions previstes en les convocatòries de beques de menjador que promouen els consells comarcals amb finançament, parcial o total, del Departament d'Ensenyament.

En efecte, l'estudi de les nombroses queixes rebudes per aquest concepte constata que les condicions de renda familiar establertes per discriminar positivament determinades situacions econòmiques en la concessió d'ajuts són realment restrictives, i que hi ha famílies que necessiten beca i que no veuen discriminada positivament la seva situació socioeconòmica.

Els criteris de renda familiar per accedir a beques escolars són molt restrictius

Aquestes mateixes queixes, per exemple, posen de manifest que famílies que han de destinar més del 10% dels ingressos anuals a sufragar el cost de menjador escolar (o més del 20%, si s'eliminen les despeses fixes d'habitatge) no perceben aquest ajut. O també hi ha famílies amb rendes baixes que no en són beneficiàries perquè no puntuen en altres indicadors de risc social, malgrat que els serveis socials valorin que necessiten aquestes beques.

El caràcter restrictiu dels criteris de renda, a més, s'ha vist incrementat per dos aspectes:

d'una banda, la crisi econòmica vigent ha incrementat la precarietat socioeconòmica de nombroses famílies, i també les desigualtats d'accés als recursos i els serveis educatius; i d'altra banda, malgrat l'augment de necessitats i demandes, la partida pressupostària destinada als ajuts de menjador escolar ha tendit a decreixer d'ençà del curs 2009/2010, curs en què es va aprovar una partida extraordinària de 15 milions d'euros per afrontar millor l'augment de sol·licituds de beca i de necessitats econòmiques. El curs 2010/2011, però, aquesta partida extraordinària es va reduir en 12 milions d'euros, la qual cosa va suposar una reducció de més d'un 33% de la inversió feta el curs anterior en ajuts de menjador escolar, i el curs 2011/2012 aquesta partida extraordinària ha quedat eliminada. En el cas de la ciutat de Barcelona, per exemple, l'estudi de les queixes rebudes també constata una reducció per al curs 2011/2012 d'un 7,6% de la despesa del Consorci d'Educació de Barcelona respecte al curs anterior.

Les beques són un pilar de l'equitat en el sistema educatiu i s'han de finançar segons les necessitats actuals

En vista d'aquest fet, el Síndic recorda que aquestes beques esdevenen un pilar fonamental per promoure l'equitat en el sistema educatiu i l'instrument bàsic per fomentar l'accés al servei de menjador de l'alumnat socialment menys afavorit, d'acord amb l'article 6 de la Llei 12/2009, de 10 de juliol, d'educació.

Davant l'elevada prevalença de la pobresa infantil, provocada fonamentalment per la crisi econòmica, i davant la vulneració que la precarietat econòmica de les famílies pot generar del dret de qualsevol infant a accedir en igualtat d'oportunitats als serveis educatius, com ara el menjador escolar, el Síndic demana que el Departament d'Ensenyament no redueixi el finançament dels ajuts de menjador escolar, i que condicioni la inversió en aquest àmbit a les necessitats socials i econòmiques existents.

Queixa 04161/2010 i altres

Són queixes presentades per la denegació de beques de menjador en la convocatòria corresponent al curs 2010/2011.

Les dades facilitades per les administracions competents han permès constatar l'impacte negatiu d'aquesta reducció de la dotació pressupostària sobre els nivells de cobertura. Aquest és el cas, per exemple, de l'accés als ajuts de menjador escolar a la comarca del Vallès Occidental.

D'una banda, val a dir que, en els darrers cinc anys, el nombre de sol·licituds ha passat de les quasi 6.000, a inici del període, a les més de 12.000 corresponents al curs 2010/2011. Els increments més pronunciats coincideixen amb l'inici de la crisi econòmica l'any 2008, amb un increment interanual que gira al voltant del 25% durant els cursos 2008/2009 i 2009/2010. El curs 2010/2011, l'evolució de la demanda d'ajuts s'estabilitza, encara que també presenta un augment superior al 5%.

D'altra banda, i de manera similar a aquesta evolució creixent de la demanda, la concessió d'ajuts de menjador augmenta de manera sostinguda entre els cursos 2006/2007 i 2009/2010, especialment en aquest darrer, amb un 54%, gràcies a l'increment de l'aportació pressupostària de l'aleshores Departament d'Educació. No obstant això, i malgrat l'augment de les sol·licituds, l'atorgament d'ajuts ha decrescut en un 12% durant el curs 2010/2011. És a dir, malgrat aquesta evolució creixent de la demanda, el curs 2010/2011 hi va haver 1.000 infants menys perceptors d'ajut a la comarca del Vallès Occidental.

Aquest decrement s'explica fonamentalment per la disminució experimentada durant el curs 2010/2011 per la dotació pressupostària atorgada pel Departament d'Ensenyament al Consell Comarcal del Vallès Occidental.

Queixa 06064/2011

La persona interessada es queixa sobre la denegació d'una beca de menjador escolar al seu fill. L'estudi de la queixa posa de manifest que la renda anual de la unitat familiar és de 9.477,63 euros. Tot i que l'accés al servei de menjador escolar suposaria per a aquesta família invertir prop del 10% dels seus ingressos anuals, aquest alumne no ha rebut l'ajut. En part, hi ha contribuït el fet que el Consorci d'Educació de Barcelona hagi disminuït, en relació amb el darrer any, la despesa destinada a beques de menjador escolar. De fet, està pendent que l'Ajuntament de Barcelona estudiï la possibilitat de fer una aportació econòmica extraordinària per cobrir una part o la totalitat de la llista d'espera, d'acord amb les disponibilitats pressupostàries.

Pàgines extretes de l'Informe Anual 2011. Per accedir al document complet, cliqueu aquí.